

SPORA KATILIM GÜDÜSÜ: OKUL SPORLARINDA GÖREV ALAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPOR VE EGZERSİZE KATILIM SEBEPLERİ

Veysel TEMEL¹, Kazım NAS²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, okul sporlarının bazı branşlarında görev alan lise öğrencilerinin spora katılma güdülerinin bazı değişkenler açısından bir fark olup olmadığını belirlemektir. Araştırma, tarama modellerden nicel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklem grubunu Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören 96 erkek ve 54 kadın olmak üzere toplam 150 öğrenci (Ort.:16,053±1,211) oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların spora katılım güdü seviyelerini belirlemek için Gill ve ark. (1983) ile geliştirilmiş ve Oyar ve ark. (2001) ile geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Spora Katılım Güdüsü Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde normal dağılım göstermediği için non parametrik testlerden Kruskal Wallis-H testi ve Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların spora katılım güdü genel ortalaması ve ölçeğin alt boyutlarını oluşturan başarı boyutu, fiziksel uygunluk boyutu, takım ruhu boyutu, arkadaş boyutu, eğlence boyutu, yarışma boyutu, beceri gelişimi boyutu ve aktif olma boyutu puanı ortalamaları orta seviyenin üzerinde olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, bağımlı değişken ile cinsiyet, branş, sınıf, boş zamanları yeterli mi? ve boş zaman harcamada zorluk durumu değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu, fakat yaş ve aktif olarak spor yapma süresi değişkenleri açısından anlam bir farklılığın olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Güdü, Güdülenme, Öğrenci

MOTIVATION FOR PARTICIPATION IN SPORTS; REASONS OF PARTICIPATION IN SPORTS AND EXERCISE OF HIGH SCHOOL STUDENTS TAKING PART IN SCHOOL SPORTS

ABSTRACT

The aim of this study is to determine whether there is a difference in the motivations of high school students who are involved in some branches of school sports in terms of some variables. The research is a quantitative study from survey models. The sample group of the research consists of a total of 150 students (Average: 16,053±1,211), 96 male and 54 female, studying at high schools affiliated to the Karaman Provincial Directorate of National Education. In order to determine the motivation levels of the participants participating in the research, Gill et al. (1983) and Oyar et al. (2001), the validity and reliability study of the "Sport Participation Motivation Scale" was used. Since the data did not show normal distribution, Kruskal Wallis-H test and Mann Whitney-U test, which are non-parametric tests, were used. According to the results of the study, it was concluded that the general average of the participants' motivation to participate in sports and the sub-dimensions of the success dimension, physical fitness dimension, team spirit dimension, friend dimension, entertainment dimension, competition dimension, skill development dimension and being active dimension score were above the mid-level. However, it was understood that there was a statistically significant difference in terms of the variables of gender, branch, class, leisure time sufficient?, difficulty in spending free time, but there was no significant difference in terms of age and duration of doing sports actively with the dependent variable.

Keywords: Sports, Motive, Motivation, Student

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Karaman, Türkiye
0534 666 11 11, veyseltemel@kmu.edu.tr (*yazışmadan sorumlu yazar*), ORCID ID: 0000-0002-4575-2885

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Karaman, Türkiye
0532 273 25 36, kazimnas@kmu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8771-9568

GİRİŞ

Spor sağlıklı ve mutlu yaşam için insan hayatının önemli bir parçasıdır. Ancak günümüzde bireylerin yaptıkları işler, ileri teknoloji ile birlikte yavaş yavaş makinelerle yer değiştirdiğinden fiziksel olarak insanlar daha az hareket etmektedirler. Bu hareketsiz yaşam tarzından dolayı diyabet, obezite, yüksek tansiyon, kolesterol ve kardiyovasküler gibi hastalıkların görülme oranı da oldukça yüksek bir orana çıkmıştır. Teknoloji çağının getirdiği olumsuzluklardan olan pasif yaşam tarzı ancak sporla telafi edilebilir. Yapılan bilimsel çalışmalarda fiziksel ve sportif etkinliklerin, özellikle fiziksel, psikolojik, zihinsel, sosyal ve genel sağlık açısından olumlu etkilerinin olduğu ortaya konmuştur (Yeltepe, 2011). Sporun bu gibi faydalarından dolayı, kişilerin rekabet ortamlarına ve günümüz teknolojik gelişmelerine uyum sağlayabilmesi, güncel stres ve depresyonlarla başa çıkabilmesi için haftanın belirli zamanlarında fiziksel aktivite etkinliklerine katılmaları elzemdir. Ama bu gibi etkinliklere zaman ayırabilmek ve sürekliliği sağlayabilmekte oldukça zordur. Bunun için çeşitli motivasyon araçlarına ihtiyaç vardır. Bunları yapabilmek için güdülenme öncü role sahiptir. Güdülenme, davranışların hareketlenmesini sağlayan ve onu yönlendirilmesine katkı veren bir heves ve istek diye tanımlanmaktadır (Tiryaki,2000). Güdülenme, her türlü güdüden kaynaklanan bunun sonucunda da davranışa neden olan bu davranışında devamlı olmasını ortaya koyan bir süreçtir. Bunun dışında, motivasyon diğer psikolojik durumlarda olduğu gibi elle tutulmayan gözle görülmeyen bir soyut kavramdır (Özerkan, 2004).

İnsanların çoğu spora iç içe yaşarken bazılarının ise spora ilgisi hemen hemen hiç yoktur. Bazıları spora aktif olarak katılırken bazıları pasif ya da seyirci olarak katılım göstermektedir. İnsanların spora katılımını, bunu alışkanlık haline getirmelerini ve bu etkinlikleri sonlandırmalarını güdülenme etkilemektedir (Suzić, 2011). Spor yapanların çoğunlukla bu etkinliği yarıda bıraktıkları, yeni başlayanların ise yaklaşık yarısının altı ay sonra bu gibi etkinlikleri yapmayı bıraktıkları görülmektedir (Wankel ve Kreisel 1985).

Genel spor güdülenmesi, bu kavram temelinde barınan ruhsal ve toplumsal ihtiyaçları göstermede yardımcı olur. Bu ihtiyaçlar içinde kendini göstermek ve ispatlamak, takdir görme, toplumsal çevrede statü sahibi olmak, yeni arkadaşlıklar kurmak, yeni çevreler edinmek, yeteneklerini ortaya çıkarmak, heyecan ve maceraya atılma duygusunu karşılamak sayılabilir. Bu ihtiyaçların türü, sayısı ve önem derecesi her birey için değişiklik gösterebilir. Bunun nedeni ise her bireyin kişilik özellikleri, yetiştiği ve yaşadığı sosyal çevre, aile içi ilişkiler, ailenin spor hakkındaki düşünceleri ve kültürel özellikleri birbirinden farklıdır (Doğan, 2004).

Sporda güdülenmeyi bir örnekle açıklayacak olursak, oynayacağı maç sonucunun olumsuz bitmesi halinde küme düşme tehlikesi olan veya kazanacağı maçın sonunda şampiyon

olacak bir takımın sporcularının o maça olan istekleri ile maçın sonucu ne olursa olsun sıralamadaki yeri hiçbir şekilde değişime uğramayacak olan bir takımdaki oyuncuların sergiledikleri hareketler ve güdülenmeleri farklı olacaktır. Aynı şekilde durağan geçen bir müsabakanın birden hareketlenmesi sonucu performansı yükselen takım ile karşısında ona tepki veremeyen ve moral olan aşağı düşen rakip takım sporcularının bu farklı davranışlarının altında farklı güdülenmeler yatmaktadır. Aslında fizyolojik ve fiziksel olarak aynı durumda olan oyuncular farklı güdüler ile reaksiyon göstererek hareket etmektedirler. Spor yapan kişilerin sadece fiziksel açıdan hazır olmaları ve kendilerini geliştirmelerinin yanında motivasyonel olarak ta kendilerini hazırlamaları gerekmektedir (Özbaydar, 1983). Benzer yetenekte ve aynı çalışma ortamı ve şartlarına sahip sporcuların sadece belirli bir kısmı yüksek performans gösterebilmektedir. Aynı şartlara sahip olmalarına rağmen sporcularının farklı başarı göstermelerinin sebebi, güdülenmedir (Eren, 2003).

Özetle, okul sporlarının bazı branşlarında görev alan lise öğrencilerinin spora katılma güdülerinin bazı değişkenler açısından bir fark olup olmadığını belirlemek olma mevcut çalışma literatüre ve spor dünyasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü, kişilerin sportif etkinliklerde iyi performans gösterebilmeleri önemli şartlardan biriside kişilerin motivasyonlarını artıracak olan etmenleri bilmesidir. Spor psikolojisi ve sporun temel başarı kriterlerinin başında güdülenme gelmektedir. Bundan dolayı sporla ilgilenen tüm bireylerin güdülenme (motivasyon) kavramını iyi anlamış olmaları gerekmektedir. Öncelikle spor alanında görev alan antrenörlerimiz, beden eğitimi ve spor öğretmenlerimiz, eğiticilerimiz ve ailelerimiz gençlerin spora katılımında daha bilinçli olabilecek onlara daha motivasyonel teknikler kullanarak yönlendirme sağlayacaklardır.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli

Bu araştırma, Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerin oluşturmuş olduğu bazı branşlardaki takım sporlarında aktif olarak oynayan sporcuların spor için katılma güdüleri bağımsız değişkenler ile yordamaya ve incelemeye çalışan betimsel anlamda araştırmadır. Araştırmada izlenen yol, betimsel açıklama yöntemi araştırmadan elde edilen sonuçlara herhangi bir müdahale olmaksızın açıklamaya çalışan bir yoldur (Karasar, 1995). Nicel araştırma yollarından olan betimleme, bir gruba ait özellikler konusundan tanım yapmayı, bilinen grup içindeki insanların nasıl davrandıklarını ortaya koymaya çalışan çıkarımlarda bulunulan bir durumdur (Borg- Gall, 1989).

Araştırma Grubu

Araştırma grubu; 2019-2020 Eğitim-Öğretim döneminde Karaman İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerin okul takımlarında görev alan (Voleybol, Atletizm, Futbol, Judo, Güreş, Hentbol, Badminton ve Masa Tenisi) 150 sporcu oluşturmaktadır. Araştırma ölçeği, okullarda ders öğretmenleri kontrolünde karşılıklı bir şekilde görüşme gerçekleştirilerek rızaları alınarak uygulama yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmayla ilgili ortaya konan hedeflere ulaşılması için ihtiyaç duyulan veri toplanması için gerekli araçlar aşağıya çıkarılmıştır:

Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamına alınan bireyler hakkında bilgiye ulaşmak ve araştırma için ihtiyaç duyulan bağımsız değişkenler için araştırma yapan kişinin hazırlamış olduğu 7 (Cinsiyet, Yaş, Branş, Sınıf, Aktif spor yapma süresi, “Zorunlu ihtiyaçlarınız (yemek yeme, uyuma, iş vb.) dışında kalan boş zamanınızın size göre yeterli mi?” ve son olarak “Boş zaman değerlendirmede güçlük çekme?” gibi bağımsız değişkenlerden meydana gelen form ortaya konmuştur.

Spora Katılım Güdüsü Ölçeği (SKGÖ)

Gill, Gross ve Huddleston (1983)'nin geliştirdiği ölçek, Türkiye de kullanılmak üzere Oyar, Aşçı, Çelebi ve Mülazımoğlu (2001)'nin geçerlik – güvenilirlik çalışmalarını yaptığı bir ölçektir. Araştırma kapsamındaki bireylerin neden spora katıldıklarını ortaya koymaya çalışan bu ölçek için “çok önemli (1)”, “az önemli (2)” ve “hiç önemli değil (3)” ifadeleri kullanılmıştır. Ölçek 30 madde ve 8 (Başarı/Statü, Fiziksel Uygunluk, Takım Ruhu, Arkadaş, Eğlence, Yarışma, Beceri Gelişimi, Hareket/Aktif Olma) alt boyut oluşturmaktadır. Değerlendirme sonucunda ortaya çıkan düşük değerlerin daha önemliliğini vurgulamaktadır.

Ortaya konulmuş olunan mevcut çalışma, iç tutarlık (Cronbach Alpha) güvenilirlik katsayısı; genel güdü için .83, spora katılım güdü alt boyutlarından Fiziksel uygunluk/Enerji Harcama için .63, arkadaş için .69, takım üyeliği/ruhu için .62, eğlence için .59, yarışma için .55, beceri gelişimi için .61, hareket/aktif olma için .73 ve Başarı/Statü için .61 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın ilk aşamasında çalışmanın sebebine uygun bilgiler, literatür taraması yapılarak elde edilmiştir. Bu sayede çalışmanın konusu için gerekli teoriksel çerçeve ortaya konulmuştur. Araştırmanın diğer aşamasında ise Gill, Gross ve Huddleston (1983)'nin geliştirmiş olduğu ve Oyar, Aşçı, Çelebi ve Mülazımoğlu (2001)'nin geçerlik ve güvenilirlik

çalışması yapılan Spora Katılım Güdüsü Ölçeği-Participation Motivation Questionnaire (PMQ) ile katılımcıların kişisel bilgilerini toplamak bilgi formu kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verileri çözmek ve yorumlamak için yapılan normallik dağılım testi sonucuna göre Kruskal Wallis Testi ve Mann-Whitney U testlerine başvurulmuş ve anlamlılık $p < .05$ olarak kararlaştırılmıştır. Örneklem grubundan elde edilen verinin değerlendirilmesi ve hesaplanması için SPSS 25 analiz programından faydalanılmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sporcu Grubunun Spora Katılım Güdüsü Genel Puanları ve Alt Boyutları için Uygulanmış One- Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

	Toplam	Başarı	Takım Ruhu	Fiziksel Uygunluk	Eğlence	Arkadaş	Yarışma	Hareket	Beceri Gelişimi
n	150	150	150	150	150	150	150	150	150
Ortalama	80,70	13,32	10,62	13,42	10,78	7,37	8,21	5,54	11,42
S.s.	6,816	1,844	1,657	1,511	1,373	1,490	1,161	,840	,950
Kolmogoro v Smirnov Z	,119	,229	,237	,197	,228	,174	,324	,421	,360
p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

(S.s: Standart Sapma)

Yapılan analiz sonucunda Tablo 1 elde edilmiştir. Tabloya göre neden sporu seçtiklerine dair uygulanan ölçeğin alt boyutunu oluşturan ifadeler ile genel ölçek boyutu ile ilgili yapılan One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test sonucu; genel ve alt boyutlar anlamında $p < .05$ olması nedeni ile normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

BULGULAR

Araştırma Grubunun Kişisel Özellikleri

Araştırma kapsamına alınan bireylerin kişisel özellikleri ile ilgili veri ve yorumlamaları aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 2. Araştırma Kapsamındaki Gruba Ait Kişisel Özellikleri Dağılım

Katılımcıların Kişisel Özellikleri	n	%	
Cinsiyet	Erkek	96	64,0
	Kadın	54	36,0
Yaş	14,00	21	14,0
	15,00	36	24,0
	16,00	36	24,0
	17,00	43	28,7
	18,00	14	9,3
Branş	Voleybol	20	13,3
	Atletizm	15	10,0
	Futbol	39	26,0
	Judo	13	8,7
	Güreş	11	7,3
	Hentbol	27	18,0
	Badminton	12	8,0
	Masa tenisi	13	8,7
	Sınıf	9.sınıf	45
10.sınıf		34	22,7
11.sınıf		43	28,7
12.sınıf		28	18,7
Spor Yapma Süresi	0-2 yıl	19	12,7
	3-5 yıl	72	48,0
	6-8 yıl	37	24,7
	8 üzeri	22	14,7
Zorunlu ihtiyaçlarımız (yemek yeme, uyuma, iş vb...) dışında kalan boş zamanınızın size göre yeterli mi?	Kesinlikle yetersiz	16	10,7
	Yetersiz	43	28,7
	Normal	58	38,7
	Yeterli	22	14,7
Boş zaman değerlendirmede zorluk çekme?	Kesinlikle yeterli	11	7,3
	Hiçbir zaman	59	39,3
	Bazen	77	51,3
	Her zaman	14	9,3

Tablodan görüldüğü üzere, araştırma kapsamına alınan bireylerin cinsiyet değişkenine göre %64,0'ü erkek katılımcıyken %36,0 ise kadın katılımcıdır. Yaş değişkeni gösteriyor ki %14,0'ü 14 yaş, %24,0'ü 15 yaş, %24,0'ü 16 yaş, %28,7'si 17 yaş ve %9,3'ü 18 yaş aralığındadır. Branş değişkenine göre %13,3'ü Voleybol, %10,0'u Atletizm, %26,0'sı Futbol, %8,7'si Judo, %7,3'ü Güreş, %18,0'i Hentbol, %8,0'i Badminton ve %8,7'si Masa Tenisi branşında katılım sağlamıştır. Sınıf değişkenine göre %30,0'u 9. sınıf öğrencisi, %22,7'si 10.

sınıf öğrencisi, %28,7'si 11. sınıf öğrencisi ve %18,7'si 12. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Spor yapma süresine göre %12,7'si 0-2 yıl arası, %48,0'i 3-5 yıl arası, %24,7'si 6-8 yıl arası ve %14,7'si 8 yıl ve üzeri spor yapmaktadırlar. Zorunlu ihtiyaçlarınız (yemek yeme, uyuma, iş vb...) dışında kalan boş zamanınızın size göre yeterli mi? değişkenine göre %10,7'si kesinlikle yetersiz, %28,7'si yetersiz, %38,7'si normal, %14,7'si yeterli ve %7,3'ü kesinlikle yeterli ifadesini tercih etmiştir. Boş zamanlarını değerlendirmekte zorluk durumu değişken açısından %39,3'ü hiçbir zaman, %51,3'ü bazen, %9,3'ü her zaman ifadelerini kullanmışlardır.

Tablo 3. Katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Genel Puanları ve Alt Boyutlarıyla İlgili Sonuçlar

	n	$\bar{X}$	S.s.	Minimum	Maksimum
Başarı/Statü	150	8,33	1,844	5,00	13,00
Fiziksel Uygunluk	150	7,42	1,512	5,00	14,00
Takım Ruhu	150	7,62	1,657	4,00	12,00
Arkadaş	150	4,37	1,491	3,00	8,00
Eğlence	150	6,79	1,374	4,00	11,00
Yarışma	150	5,21	1,162	3,00	9,00
Beceri Gelişimi	150	4,43	,951	3,00	8,00
Hareket/Aktif Olma	150	5,54	,840	3,00	9,00
Toplam	150	42,71	6,816	30,00	68,00

Tablodan görüldüğü üzere, sporcuların tamamına ilişkin genel ve alt boyutlara ait puanlar ortalamaları araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; araştırmanın kapsamı içine giren katılımcılara ait genel spora katılım güdüsü boyutu puan ortalamaları = 42.71 ile orta düzeyin altında, spora katılım güdüsü alt boyut ifadelerinden başarı duygu puan ortalamasının = 8.33 ile orta seviyenin altında, fiziksel uygunluk alt boyut puan ortalaması = 7.42 ile orta seviyenin altında, takım ruhu alt boyut puan ortalaması = 7.62 ile orta seviyenin altında, arkadaşlık alt boyut puan ortalaması = 4.37 ile orta seviyenin altında, eğlence alt boyut puan ortalaması = 6.79 ile orta seviyenin altında, yarışma alt boyut puan ortalaması = 5.21 ile orta seviyenin altında, beceri gelişimi alt boyut puan ortalaması = 4.43 ile orta seviyenin altında ve aktif olma alt boyut puan ortalaması = 5.54 ile orta seviyeye yakın düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Spora Katılım Güdüsü Toplam Puan ve alt boyutlarına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Başarı	Erkek	96	78,88	7572,50	2267,500	-1,311	,190
	Kadın	54	69,49	3752,50			
Fiziksel Uygunluk	Erkek	96	80,36	7714,50	2125,500	-1,885	,059
	Kadın	54	66,86	3610,50			
Takım Ruhu	Erkek	96	81,84	7856,50	1983,500	-2,506	,012*
	Kadın	54	64,23	3468,50			
Arkadaş	Erkek	96	77,06	7398,00	2442,000	-,605	,545
	Kadın	54	72,72	3927,00			
Eğlence	Erkek	96	75,04	7203,50	2547,500	-,183	,855
	Kadın	54	76,32	4121,50			
Yarışma	Erkek	96	77,63	7452,50	2387,500	-,896	,370
	Kadın	54	71,71	3872,50			
Beceri Gelişimi	Erkek	96	76,63	7356,00	2484,000	-,495	,621
	Kadın	54	73,50	3969,00			
Aktif Olma	Erkek	96	73,95	7099,50	2443,500	-,731	,465
	Kadın	54	78,25	4225,50			
Toplam	Erkek	96	79,59	7641,00	2199,000	-1,542	,123
	Kadın	54	68,22	3684,00			

Tablo 4’de görülebileceği üzere, spora katılım güdüsü ölçeği cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U Test sonucunda cinsiyet değişkeni gruplarının spora katılım güdü ölçeği alt boyutlarından Takım Ruhu boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (U=1983,50; p<.05). Spora katılım güdü ölçeği alt boyutlarından takım ruhu boyutunda cinsiyet değişkenine göre kadın katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre takım ruhunun daha yüksek seviyede olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Branş Değişkenine Göre Spora Katılım Güdüsü Toplam Puan ve alt boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	S.s.	X ²	p	Fark	
Takım Ruhu	Voleybol	20	87,23	6	17,926	,006	
	Atletizm	15	53,87				5-3
	Futbol	39	78,91				5-1
	Judo	13	47,58				4-3
	Güreş	11	46,36				4-1
	Hentbol	27	68,37				2-3
	Badminton	12	70,71				2-1

* p<.05

Tablo 5’de görülebileceği üzere, spora katılım güdüsü ölçeği branş değişkeni açısından anlam ifade eden bir fark ortaya koyup koymadığını anlayabilmek için yapılan Kruskal Wallis Test sonucunda branş değişkeni gruplarının spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından takım ruhu boyutu arasında istatistiksel anlamda bir farkın olduğu anlaşılmıştır ($X^2=17,926$; $p<.05$). Spora katılım güdüsü ölçeği branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Independent Samples Testi sonucunda güreş, voleybol ve futbol branşları arasında güreş sporu yapan katılımcılar lehine, judo, futbol ve voleybol branşları arasında judo sporu yapan katılımcılar lehine ve atletizm, voleybol ve futbol branşları arasında atletizm sporu yapan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, atletizm, judo ve güreş sporu yapan katılımcıların takım ruhu açısından voleybol ve futbol oynayan katılımcılara göre daha çok takım ruhuna sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Sınıf Değişken Açısından Spor İçin Katılma Günü Genel Puan ve Alt Boyutlar Açısından Kruskal-Wallis H Testi Sonuç Tablosu

		N	Sıra Ortalaması	S.s.	X ²	p	Fark
Fiziksel Uygunluk	9. Sınıf	45	70,07	3	8,102	,044	11-12 11-9
	10. Sınıf	34	72,87				
	11. Sınıf	43	90,35				
	12. Sınıf	28	64,63				
Yarışma	9. Sınıf	45	79,62	3	8,055	,045	12-9 12-10 12-11
	10. Sınıf	34	76,90				
	11. Sınıf	43	82,06				
	12. Sınıf	28	57,11				
Aktif Olma	9. Sınıf	45	79,38	3	11,189	,011	12-11 12-10 12-9
	10. Sınıf	34	79,15				
	11. Sınıf	43	81,33				
	12. Sınıf	28	55,89				
Toplam Günü	9. Sınıf	45	80,09	3	8,088	,044	12-11 12-9
	10. Sınıf	34	70,43				
	11. Sınıf	43	86,09				
	12. Sınıf	28	58,02				

Tablo 6’da görülebileceği üzere, spora katılım güdüsü ölçeği öğrenim gördüğü sınıf değişkeni açısından anlam ifade eden bir farkın olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis Test sonucunda sınıf değişkeni gruplarının spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından fiziksel uygunluk boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=8,102$; $p<.05$). Spora katılım güdüsü ölçeği sınıf değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Independent Samples Testi sonucunda 9. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıflar arasında 12. Sınıf ile 9. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 9. ve 12. Sınıfta öğrenim gören katılımcıların fiziksel uygunluk açısından 11. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılara göre daha çok fiziksel uygunluk durumunu düşünerek spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır.

Sınıf değişkeni gruplarının spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından yarışma boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=8,055$; $p<.05$). 9. Sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıflar arasında 12. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılar lehine

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 12. Sınıfta öğrenim gören katılımcıların yarışma boyutu açısından 9., 10. ve 11. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılara göre daha çok yarışma amacını düşünerek spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır.

Sınıf değişkeni gruplarının spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından aktif olma boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=11,189$; $p<.05$). 9. Sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıflar arasında 12. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 12. Sınıfta öğrenim gören katılımcıların aktif olma boyutu açısından 9., 10. ve 11. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılara göre daha çok aktif olma amacını düşünerek spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır.

Sınıf değişkeni gruplarının spora katılım güdüsü ölçeği toplam boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=8,088$; $p<.05$). 9. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıflar arasında 12. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 12. Sınıfta öğrenim gören katılımcıların toplam güdü boyutu açısından 9. ve 11. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılara göre daha çok spora katılım güdüsüne sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 7. Boş zamanınızın size göre yeterli mi? Değişkenine Göre Spora Katılım Güdüsü Toplam Puan ve alt boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	S.s.	X^2	p	Fark
Başarı	Kesinlikle yetersiz	16	97,81	4	11,130	,025
	Yetersiz	43	84,79			
	Normal	58	63,88			
	Yeterli	22	73,57			
	Kesinlikle yeterli	11	71,86			

Tablo 7’de görülebileceği üzere, “Spora katılım güdüsü ölçeği boş zaman yeterli mi?” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis Test sonucunda boş zaman yeterli mi? değişkeni gruplarının spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından başarı boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=11,130$; $p<.05$). Spora katılım güdüsü ölçeği boş zaman yeterli mi? değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Independent Samples Testi sonucunda Normal Yeterli, Yetersiz ve Kesinlikle Yetersiz ifadesini kullananlar arasında normal yeterli ifadesini kullanan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık saptanmıştır. Bu durum, Normal Yeterli ifadesini kullanan katılımcıların başarı açısından Yetersiz ve Kesinlikle Yetersiz ifadesini kullanan katılımcılara göre daha çok başarı odaklı spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 8. Boş zamanlarınızı değerlendirmekte güçlük çekiyor musunuz? Değişkenine Göre Spora Katılım Güdüsü Toplam Puan ve alt boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Fark
Başarı	Hiçbir zaman	59	86,65	2	6,873	,032	2-1
	Bazen	77	67,84				
	Her zaman	14	70,64				
Arkadaş	Hiçbir zaman	59	82,01	2	7,860	,020	2-1
	Bazen	77	66,84				
	Her zaman	14	95,71				2-3

Tablo 8’de görülebileceği üzere, spora katılım güdüsü ölçeği boş zaman değerlendirme de güçlük çekme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis Test sonucunda boş zaman değerlendirme de güçlük çekme değişkeni gruplarının spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından başarı boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (X²=6,873; p<.05). Spora katılım güdüsü ölçeği boş zaman değerlendirme de güçlük çekme değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Independent Samples Testi sonucunda hiçbir zaman ve bazen güçlük çeken ifadesini kullananlar arasında bazen güçlük çekiyorum ifadesini kullanan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, bazen güçlük çeken katılımcıların başarı açısından hiçbir zaman güçlük çekmeyen katılımcılara göre daha çok başarı odaklı spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır.

Boş zaman değerlendirme de güçlük çekme değişkeni gruplarının spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından arkadaş boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (X²=7,860; p<.05). Hiçbir zaman, bazen ve her zaman güçlük çeken ifadesini kullananlar katılımcılar arasında bazen güçlük çekiyorum ifadesini kullanan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, bazen güçlük çeken katılımcıların arkadaş açısından hiçbir zaman boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekmeyen ve her zaman boş

zamanlarını değerlendirmede güçlük çeken katılımcılara göre daha çok arkadaş odaklı spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Okulların lise bölümünde öğrenim görüp aynı zamanda okul takımlarının bazı branşlarında da spor yapan öğrencilerin spora katılım güdülerinin belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları; araştırma kapsamına alınan katılımcıların spora katılım güdüsü toplam puan ortalaması ve alt boyut ifadelerinden başarma, fiziksel durum, takıma ait ruh, arkadaş, eğlence, yarışma, aktif olma ve beceri gelişimi alt boyutlarının orta seviye ve orta seviyenin üzerinde olduğu sonucuna varılmaktadır. Bundan dolayı aktif sporun içinde yer alan bireylerin spor seçiminde yukarıda sayılan nedenlerin tamamını değerlendirdikleri görülmektedir. Buna sebep olarak ise bireysel farklılıklar, çevresel etkiler ve kültürel beklentiler olarak açıklanabilir. Yapılan bazı çalışmaların sonuçlarıyla mevcut çalışmanın sonuçlarının örtüştüğünü görebiliriz. Örneğin, Gould ve ark. (1985) yapmış olduğu çalışmaya göre, küçük yaşta yüzücü bireyler “eğlence, fitness, beceri geliştirme ve takım ruhu” nedeniyle spor için istekli olduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırma kapsamındaki katılımcıların spor için katılma güdü genel düzeyleri ve alt boyut düzeyleri incelendiğinde; yaş ve spor yapma süresi değişkenleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yapılan literatür taramasında, bu sonuçları destekler nitelikte bazı çalışmalara rastlanırken mevcut çalışmayı desteklemeyen çalışmalara da rastlanmıştır. Örneğin, Şirin ve Hamamioğlu (2007) tarafından yapılan çalışma sonucuna ilişkin bilgi; spor başlangıç süresi değişkeni açısından bireylerin spor katılma motivasyonları "başarı/statü", "takım üyeliği/ruhu" ve "fiziksel uygunluk/enerji harcama" alt boyutlarında fark olduğu bulunmuştur. Temel, (2018), masa tenisi ve wushu sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi isimli çalışmasında yine spor yapma süresi açısından bir fark bulmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “Cinsiyet, branş, sınıf, boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme ve boş zaman yeterli mi?” değişkenleri açısından anlamlı bir fark bulunmuştur.

Buna göre, spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından Takım Ruhu boyutu ile cinsiyet değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durum, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre takım ruhunun daha yüksek seviyede olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun sebebinin ise kadınların erkeklere göre daha anaç bir yapıda oldukları ve bunun da paylaşımcılığı ve birlikte olma duygularını tetiklediği sonucuna varılabilir. Alan yazı incelmesinde, mevcut ortaya konulan sonuçları destekleyen çeşitli çalışmalar bulunmuş, bazı

çalışmaların ise desteklemediğini görülmektedir. Örneğin, Kılınç ve ark. (2011)'nin çalışmasına göre katılımcıların motivasyon seviyelerinin, kadın erkek arasında bir fark olmaması sonucuna varılmıştır. Temel, (2018), masa tenisi ve wushu sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi isimli çalışmasında yine cinsiyet açısından bir fark bulamamıştır.

Spor katılma güdü ölçek alt boyutuna ilişkin takıma ait ruh boyutu ile yaptıkları spor branşı değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durum, atletizm, judo ve güreş yapan katılımcıların voleybol ve futbol branşı yapan katılımcılara göre daha fazla takım ruhu güdüsü ile hareket ettikleri ortaya konmuştur. Bunun da bireysel spor kategorisinde yer alan atletizm, judo ve güreş yapan katılımcıların voleybol ve futbol gibi takım sporu yapan katılımcılara göre bireysel bir branş yapmalarına rağmen daha çok birlikteliğe ihtiyaç duyduklarından takım ruhu güdüsü ile hareket etme güdüsü sebebi olabilir. Literatür incelenmesi sonucunda, mevcut ortaya konan değerleri destekleyen az sayıda çalışmalar görülmüş, bazılarının ise desteklemediğini görüyoruz. Örneğin, Şirin ve ark. (2008) göre, takım sporu yapan bireylerin “Yarışma ve Arkadaşlık” boyutundan elde edilen puanlar bireysel spor yapan bireylere oranla daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Başka bir çalışmaya göre Gould ve ark. (1985) yüzücüler üzerinde yaptıkları araştırmada da beceri geliştirme, eğlenme, branşta yükselme en kayda değer neden olarak belirlenmiştir. Bu sonuca bakıldığında anlaşılmaktadır ki uzak doğu spor yapan bireylerin dış güdü durumlarının (Sosyalleşme, Ödül, Bedensellik) daha fazla iç güdü durumlarına (Kendini bilme, Tatmin olma, zevk alma) göre harekette bulunduğu sonucuna ulaşılabilir.

Spor katılma güdü ölçeği alt boyut ifadelerinden fizik uygunluk boyut ile öğrenim gördükleri sınıf değişkeni arasında ortaya çıkan farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durum, 9. ve 12. sınıfta öğrenim gören katılımcıların fiziksel uygunluk açısından 11. sınıflarda öğrenim gören katılımcılara göre daha çok fiziksel uygunluk durumunu düşünerek spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır. Bunun sebebi olarak 9. sınıfların yeni geldikleri, 12. sınıfların da yeni gidecekleri (üniversite) bir ortama uyum sağlama ve daha çabuk kabullenilme gibi nedenlerden dolayı fiziksel olarak daha iyi görünüme sahip olma güdüsü ile hareket etmeleri gösterilebilir.

Spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından hem yarışma boyutu hem de aktif olma boyutları ile öğrenim gördükleri sınıf değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durum, 12. Sınıfta öğrenim gören katılımcıların yarışma boyutu açısından 9., 10. ve 11. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılara göre daha çok yarışma amacını düşünerek spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır. Bunun sebebi olarak 12. sınıfta öğrenim gören

öğrencilerin diğer sınıftaki öğrencilere göre yaş olarak daha büyük olmaları, kendilerini okulun abi ve ablaları olarak görmelerinden yarışma veya müsabakalarda hep kazanma güdüsü ile hareket etmeleri gösterilebilir. Yapılan literatür taramasında bağımsız değişken açısından benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Spora katılım güdüsü ölçeği genel spora katılım güdü boyutu ile öğrenim gördükleri sınıf değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durum, 12. sınıfta öğrenim gören katılımcıların toplam güdü boyutu açısından 9. ve 11. Sınıflarda öğrenim gören katılımcılara göre daha çok spora katılım güdüsüne sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Buna sebep olarak 12.sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre üniversite sınav süresine hazırlık çalışmalarının yoğunluk ve stresinden uzaklaşmak adına daha çok spora katılım güdüsü ile hareket etmeleri gösterilebilir. Literatür taramasının sonucunda hemen hemen yok denecek kadar az mevcut çalışmaya uygun çalışmalarla karşılaşılmıştır. Örneğin, Temel, (2018), masa tenisi ve wushu sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi isimli çalışmasında sınıf değişkeni açısından bir fark bulamamıştır.

Spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından başarı boyutu ile öğrenim gördükleri okulda boş zaman yeterli mi? değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durum, normal, yeterli ifadesini kullanan katılımcıların başarı açısından yetersiz ve kesinlikle yetersiz ifadesini kullanan katılımcılara göre daha çok başarı odaklı spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır. Bunun sebebi ise boş zamanlarının normal ve yeterli olduğunu belirten öğrencilerin diğerlerine göre daha planlı ve programlı bir şekilde ders çalışmaları gösterilebilir. Alan yazı taraması göstermektedir ki, mevcut durumu çok az oranda da olsa destekler nitelik gösteren çalışmalar bulunmuştur. Bazı çalışmaların ise desteklemediğini görüyoruz. Örneğin, Temel, (2018), masa tenisi ve wushu sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi isimli çalışmasında spora katılma güdüsü alt boyutlarından başarı alt boyutu için normal diye ifade edenlerin yetersiz ve yeterli diye ifade edenlere göre yüksek orandadır.

Spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından başarı boyutu ile öğrenim gördükleri boş zaman değerlendirme de güçlük çekme değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durum, başarı açısından bazen güçlük çeken katılımcıların boş zaman değerlendirmede hiçbir zaman güçlük çekmeyen katılımcılara göre daha çok başarı odaklı spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır. Bunun sebebi ise boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekmeyenlerin aşırı özgüven, rahatlık gibi nedenler ile bazen güçlük çekenlere göre (az stresin verdiği gelişim nedeniyle başarılılar) daha az başarılı oldukları gösterilebilir.

Spora katılım güdüsü ölçeği alt boyutlarından arkadaş boyutu ile öğrenim gördükleri boş zaman değerlendirme de güçlük çekme değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu durum, bazen güçlük çeken katılımcıların arkadaş açısından hiçbir zaman boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekmeyen ve her zaman boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çeken katılımcılara göre daha çok arkadaş odaklı spora güdülendiklerini ortaya koymaktadır. Bunun sebebi, boş zaman değerlendirmede hiçbir zaman güçlük çekmeyenlerin, zaten standart bir arkadaş gruplarının olması bu güdüyle hareket etmeleri gereğini ortadan kaldırmış olabilir. Her zaman boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekenler ise bu gibi arkadaş ortamlarına zaten zamanlarının olmadığını düşünerek bu güdü ile hareket etmeyebilirler. Bazen güçlük çekenler ise kendilerine yaratabildikleri boş zamanlarını arkadaşları ile geçirmek istemelerinden bu güdüyü kullanmak istemiş olabilirler. Yapılan literatür taramasında, hemen hemen yok denecek oranda karşılaşılan çalışmaların sonuçları mevcut sonuçları destekler nitelikte olduğu gibi bazılarının ise desteklemediğini görüyoruz. Örneğin, Temel, (2018), masa tenisi ve wushu sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi isimli çalışmasında boş zaman değerlendirme de güçlük çekme değişkeni açısından bir fark bulamamıştır.

KAYNAKLAR

- Borg, W.R. & Gall, M. (1989). Educational research: An introduction. New York: Longmen, p.939.
- Doğan, O. (2004). Spor Psikolojisi Ders Kitabı Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Eren E. (2003) Yönetim ve Organizasyon, Beta Yayıncılık, İstanbul, 459.
- Gill, D.L., Gross, J.B., & Huddleston, S. (1983). Participation Motivation In Young Sports. International Journal of Sport Psychology, 1-14, 52-55.
- Gould, D., Feltz, D., & Weiss, M. (1985). Motives for Participation in Competitive Youth Swimming. International Journal of Sport Psychology, 16, 126-140.
- Karasar, N. (1995). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık, 292.
- Kılınç, M., Ulucan, H., Kaya, K., & Türkçapar, Ü. (2012). Takım Sporunu Yapanların Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(2), 191-206.
- Oyar, Z. B., Aşçı, H. F., Çelebi, M., & Mülazımoğlu, Ö. (2001). Spora Katılım Güdüsü Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. H.Ü. Spor Bilimleri Dergisi, 12(2), 21-23.

- Özbyaydar, S. (1983). İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Özerkan, N. K. (2004). Spor Psikolojisine Giriş Temel Kavramlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Suzić, N. (2011). Students motivation for sports and their evaluation of school. Sport Logia, 7(1), 35–44.
- Şirin, E.F., & Hamamioğlu, Ö. (2007). Uzak Doğu Spor Branşlarındaki (Taekwondo, Karate, Judo) Sporcu Gençlerin Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12(2), 29–42.
- Şirin, E.F., Çağlayan, H.S., Çetin, M.Ç. & İnce, A. (2008). Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Spora Katılım Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(2), 98-110.
- Temel, V. (2018). Masa Tenisi ve Wushu Sporcularının Spora Katılım Güdülerinin İncelenmesi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 23(3), 143-152.
- Tiryaki S. (2000). Spor psikolojisi, kavramlar kuramlar ve uygulama. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Wankel L. M. and Kreisel P. S. J. (1985). Factors underlying enjoyment of youth sports: sport and age group comparisons. Journal of Sport Psychology, 7, 51- 64.
- Yeltepe, H. (2011). Egzersiz psikolojisi ve zihinsel sağlık. Ankara: Nobel Yayınları.